

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
Факультет управління процесами перевезень
Кафедра: Охорони праці та навколишнього середовища

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Код та назва спеціальності: G9 Прикладна механіка
Назва освітньої програми: Триботехніка та технічний сервіс машин

Рівень освіти: перший (бакалаврський)

Форма здобуття освіти: денна заочна

Семестр: 2

Кількість кредитів ЄКТС: 3

Форма підсумкового контролю: : екзамен залік

Розробник програми: Буц Ю.В., д.т.н., професор,
завідувач кафедри охорони праці та навколишнього середовища

Харків, 2025 рік

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Галузь знань: G Інженерія, виробництво та будівництво

Обов'язкова / Вибіркова

Курс: 1 / Семестр: 2

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

ПІБ викладача: Буц Юрій Васильович

Контактна інформація: 050-683-08-99 email: buc@kart.edu.ua;

Час консультацій: вівторок 15.00-16.30

Форми зв'язку: Zoom:

<https://us05web.zoom.us/j/88198533743?pwd=tMvt1KD0MHbEXms1XIYp72XfSd2cCb.1>

[Идентифікатор конференції: 881 9853 3743](#)

[Код доступа: subqjN](#)

[Moodle: https://do.kart.edu.ua/user/profile.php](https://do.kart.edu.ua/user/profile.php)

МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Мета освітньої компоненти: формування у майбутніх фахівців в галузі механічної інженерії знань щодо сучасного розуміння системних уявлень про безпеку життєдіяльності та охорону праці як необхідний механізм гармонізації відносин у системі «суспільство - довкілля - техносфера», практичних засобів та механізмів цього процесу для досягнення збалансованого розвитку України.

Завдання освітньої компоненти: в результаті вивчення ОК здобувач вищої освіти повинен:

- опанувати знаннями, вміннями та навичками застосовувати на практиці ризики небезпеки людини;
- вивчити небезпеки природного, техногенного і соціального характеру;
- оволодіти здатністю до пошуку шляхів вирішення складних практичних проблем у професійній сфері, які стосуються певних проблем у виробничій діяльності.
- сформувані компетентності у сфері безпеки та сталого управління виробництвом;
- навчитись оцінювати вплив виробничих рішень на соціальне та виробниче середовище.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми в прикладній механіці, зокрема у сфері триботехніки та надійності машин у процесі подальшого здобуття освіти, що передбачає застосування певних теорій та методів механічної інженерії і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК 06 Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

ЗК 07 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК10 Навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК 11 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо;

ЗК 13 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ЗК 14 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 15 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 16 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 15 Враховувати при прийнятті рішень основні фактор техногенного впливу на навколишнє середовище і основні методи захисту довкілля, охорони праці і безпеки життєдіяльності.

ПЕРЕДУМОВИ (ПРЕРЕКВІЗИТИ)

Перелік освітніх компонент чи курсів, необхідних для засвоєння:

ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Освітні компоненти, для яких знання з цієї освітньої компоненти є базовими:

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Освітня компонента сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку, визначених резолюцією ООН №70/1 та Указом Президента України №722/2019, як:

- 3) забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці;
- 4) забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- 11) забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів.

Опис реалізації:

Освітня компонента «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» сприяє реалізації Цілей сталого розвитку (ЦСР), формуючи у здобувачів системне мислення, екологічну відповідальність, інноваційні підходи до управління ресурсами та соціально орієнтоване лідерство. Ключові елементи цієї компоненти інтегруються з ЦСР:

- 1) зміст освітньої компоненти включає теми з забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці; забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
- 2) цілі сталого розвитку корелюють з методами навчання:
 - проєктне навчання: здобувачі розробляють моделі безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів;
 - кейси: аналізують приклади з безпечної життєдіяльності, захисту та охорони праці людини;
 - міждисциплінарний підхід: поєднання гармонізації відносин у системі

«суспільство - довкілля - техносфера»;

3) завданнями освітньої компоненти передбачено:

- опанувати знаннями, вміннями та навичками застосовувати на практиці ризики небезпеки людини;
- вивчити небезпеки природного, техногенного і соціального характеру;
 - оволодіти здатністю до пошуку шляхів вирішення складних практичних проблем у професійній сфері, які стосуються певних проблем у виробничій діяльності.
 - сформувати компетентності у сфері безпеки та сталого управління виробництвом;
 - навчитись оцінювати вплив виробничих рішень на соціальне та виробниче середовище.

4) очікувані результати навчання узгоджуються з цілями сталого розвитку, зокрема, вміти враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні аспекти, вимоги охорони праці, виробничої санітарії і пожежної безпеки під час формування технічних рішень. Вміти використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Модуль 1

Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності

Тема 1. Поняття «Безпека життєдіяльності»

Вступ. Основні поняття та визначення БЖД. Класифікація джерел небезпек. Ризик як оцінка небезпек. Людина, як елемент системи. Людина - життєве середовище.

Тема 2. Небезпечні чинники.

Небезпеки природного та соціального характеру. Техногенні небезпеки. Комбіновані небезпеки.

Тема 3. Надзвичайні ситуації.

Класифікація надзвичайних ситуацій. Дії у надзвичайних ситуаціях. Запобігання та усунення негативних наслідків.

Тема 4. Основи домедичної допомоги

Поняття «Невідкладний стан». Надання першої домедичної допомоги. Зупинка кровотечі. Реанімаційні заходи.

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Основи охорони праці

Тема 5. Поняття «Охорона праці»

Вступ. Структура курсу.

Законодавчі і нормативні акти з охорони праці. Організація роботи з охорони праці.

Тема 6. Організаційні та виробничі питання охорони праці

Державний нагляд за охороною праці. Шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Виробнича санітарія і гігієна праці. Метеорологічні умови виробничих приміщень. Звук і шум. Вентиляція та кондиціонування. Освітлення виробничих приміщень.

Тема 7. Електробезпека

Поняття «Електричний струм». Чинники ураження електричним струмом. Забезпечення електробезпеки на виробництві. Безпечне виконання основних робіт.

Тема 8. Основи пожежної безпеки.

Процеси горіння. Горючість матеріалів. Класи пожеж. Небезпечні фактори пожежі. Категорії приміщень за вибухопожежною і пожежною безпекою. Евакуація під час пожеж. Первинні засоби пожежогасіння.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ *Перелік*

тем:

№ з/п	Назва теми
1.	Середовище життєдіяльності людини: природно-виробничі умови.
2.	Комбіновані небезпеки.
3.	Небезпека в сучасному урбанізованому середовищі
4.	Класифікація надзвичайних ситуацій. Закономірності виникнення та розвитку
5.	Планування рятувальних заходів, прийоми та засоби захисту населення в умовах НС
6.	Менеджмент безпеки. Правове забезпечення та структура захисту населення.
7.	Домедична допомога.

ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми
1	Дослідження факторів мікроклімату на робочому місці.
2	Дослідження запиленості виробничих приміщень.
3	Дослідження загазованості виробничих приміщень.
	Дослідження виробничого шуму.

4	Дослідження природного освітлення.
5	Дослідження штучного освітлення.
6	Дослідження захисного заземлення.
7	Розрахунок первинних засобів пожежогасіння.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Види завдань:

Опрацювання теоретичного матеріалу.

Підготовка до практичних і лабораторних занять.

Підготовка до підсумкового контролю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН (ДЕННА / ЗАОЧНА ФОРМА)

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Лабораторні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Тема 1. Поняття «Безпека життєдіяльності». Вступ. Основні поняття та визначення БЖД. Класифікація джерел небезпек. Ризик як оцінка	2/2	4/2	-	6/10	12/15
2	Тема 2. Небезпечні чинники. Небезпеки природного та соціального характеру. Техногенні небезпеки. Комбіновані небезпеки.	2/2	4/2	-	5/10	11/19
3	Тема 3. Надзвичайні ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій. Дії у надзвичайних ситуаціях. Запобігання та усунення негативних наслідків.	2/-	4/-	-	5/10	11/19
4	Тема 4. Основи домедичної допомоги. Поняття «Невідкладний стан». Надання першої домедичної допомоги. Зупинка кровотечі. Реанімаційні заходи.	1/-	3/-	-	5/12	9/15
5	Тема 5. Поняття «Безпека життєдіяльності». Вступ. Основні поняття та визначення БЖД. Класифікація джерел небезпек. Ризик як оцінка небезпек. Людина, як елемент системи. Людина - життєве середовище.	2/2	4/2	-	6/10	12/15

6	Тема 6. Небезпечні чинники. Небезпеки природного та соціального характеру. Техногенні небезпеки. Комбіновані небезпеки.	2/2	4/2	-	5/10	11/19
7	Тема 7. Надзвичайні ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій. Дії у надзвичайних ситуаціях. Запобігання та усунення негативних наслідків.	2/-	4/-	-	5/10	11/19
8	Тема 8. Основи домедичної допомоги. Поняття «Невідкладний стан». Надання першої домедичної допомоги. Зупинка кровотечі. Реанімаційні заходи.	1/-	3/-	-	5/12	9/15
Всього		15/8	15/4	15/4	45/82	90/90

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Не передбачено навчальним планом.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Словесні: лекції, пояснення, бесіди, дискусії.

Наочні: ілюстрація (слайди, малюнки), демонстрація (фільми, пізнавальні відео).

Практичні: практичні роботи.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль: до 60 балів

Модульний контроль: до 40 балів

Підсумковий контроль (залік/іспит): до 100 балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль на практичних заняттях (максимум 40 балів):

- якщо здобувач відвідує заняття, бере активну участь у дискусіях, самостійно розв'язує завдання - отримує 36-40 балів;
- при частковій участі, відповіді не завжди аргументовані - 21-34 бали;
- якщо присутній на обмеженій кількості занять, відповідає рідко - 5-20 балів;
- за відсутність активності та пропуски - 0-5 балів.

Виконання розрахункових завдань (максимум 20 балів)

- ідеальне виконання (повністю оформлено, всі обґрунтування та розрахунки, власний аналіз): 18-20 балів;
- виконано майже повністю (окремі незначні недоліки у оформленні чи

обґрунтуваннях): 13-17 балів;

- виконано частково (відсутні частини роботи, допущено суттєві помилки у розрахунках): 7-12 балів;
 - фрагментарне чи несвоєчасне виконання, значні помилки: 0-6 балів.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за модуль, становить **100** (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів модульний контроль). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає оцінку за семестр.

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки і індивідуального навчального плану (при успішній здачі іспиту/заліку) здобувача вищої освіти, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (відмінно, добре, задовільно (незадовільно) для іспитів, курсових робіт/проектів або зараховано/незараховано для заліків) та шкали ECTS (A, B, C, D, E, F).

Визначення назви за національною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS Оцінка
ВІДМІННО - 5	Відмінно - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
ДОБРЕ - 4	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим як отримати залік або екзамен (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Визначення плагіату та його наслідків:

Академічний плагіат» - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Види академічного плагіату:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання

Правила цитування: «Цитата» - порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному веб-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні. Щоби правильно оформити цитату, необхідно дотримуватися таких правил:

- вказувати перевірене джерело. Цитати мають містити відомості про автора та назву його роботи, звідки взята цитата;
- не порушувати зміст цитати;
- відокремлювати цитату від основного тексту;
- використовувати скорочені цитати;
- вказувати сторінки.

Етика використання AI-інструментів: здобувачі можуть використовувати інструменти AI — для пояснення складних тем простими словами, перевірки граматики та стилю, самоперевірка знань (тести, запитання); недопустиме використання AI для списування.

Процедура оскарження оцінок: в Українському державному університеті залізничного транспорту діє Положення про організацію освітнього процесу, яким закріплено право здобувачів на оскарження результатів контрольних заходів. Тому якщо здобувачі незадоволені оцінкою, або є сумніви щодо об'єктивності викладачів вони можуть звернутися до завідувача кафедри із заявою-апеляцією. Створена апеляційна комісія перевіряє результати підсумкового контролю знань.

Правила поведінки на заняттях: заходить на онлайн-заняття вчасно, бажано за кілька хвилин до початку; використовуй своє справжнє ім'я та прізвище, вказувати номер групи; дотримуватися ввічливого та поважного спілкування; під час пар; вимикати мікрофон та вмикати його лише під час діалогу з викладачем; камеру, за можливості, тримати увімкненою; не перебивати інших учасників, користуватися за потреби функцією «піднятої руку»; використовувати чат лише для навчальних повідомлень; не

поширювати сторонні посилання, зображення чи повідомлення; не ображати, не принижувати та не ігнорувати інших учасників.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Перелік питань підготовки для заліку / іспиту:

1. Що вивчає курс «Безпека життєдіяльності і основи охорони праці»?
2. Мета, завдання та структура курсу.
3. Поняття небезпеки, загрози та ризику.
4. Класифікація небезпек за походженням.
5. Природні небезпеки та їх характеристика.
6. Техногенні небезпеки та приклади.
7. Соціальні небезпеки сучасного суспільства.
8. Поняття допустимого та прийняттого ризику.
9. Методи аналізу та оцінювання ризиків.
10. Культура безпеки як елемент сталого розвитку.
11. Надзвичайні ситуації та цивільний захист
12. Поняття надзвичайної ситуації.
13. Класифікація НС за походженням.
14. Класифікація НС за масштабами.
15. Основні причини виникнення НС.
16. Єдина державна система цивільного захисту України.
17. Завдання цивільного захисту.
18. Органи управління цивільним захистом.
19. Основні заходи захисту населення в НС.
20. Система оповіщення населення.
21. Дії населення при сигналі «Увага всім!».
22. Евакуація: поняття, види та порядок проведення.
23. Засоби індивідуального захисту населення.
24. Захисні споруди цивільного захисту.
25. Пожежі як вид НС.
26. Основні уражальні фактори пожеж.
27. Пожежна та техногенна безпека
28. Основні причини виникнення пожеж.
29. Класифікація пожеж за класами.
30. Первинні засоби пожежогасіння.
31. Дії працівників при виникненні пожежі.
32. Вибухи та їх уражальні фактори.
33. Аварії з викидом небезпечних хімічних речовин.
34. Поняття та класифікація НХР.
35. Ознаки хімічного зараження місцевості.
36. Дії населення при хімічній аварії.
37. Радіаційна небезпека та її джерела.
38. Основні уражальні фактори іонізуючого випромінювання.
39. Дії населення при радіаційній аварії.

40. Біологічні небезпеки та їх особливості.
41. Заходи захисту населення від біологічних загроз.
42. Психологічні аспекти поведінки людини в НС.
43. Основи охорони праці
44. Поняття охорони праці та її значення.
45. Мета і завдання охорони праці.
46. Законодавство України з охорони праці.
47. Основні права працівників у сфері охорони праці.
48. Основні обов'язки працівників щодо охорони праці.
49. Обов'язки роботодавця з охорони праці.
50. Система управління охороною праці на підприємстві.
51. Навчання та інструктажі з охорони праці.
52. Види інструктажів з охорони праці.
53. Порядок проведення навчання з охорони праці.
54. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори
55. Поняття небезпечних і шкідливих виробничих факторів.
56. Класифікація виробничих факторів.
57. Фізичні небезпечні виробничі фактори.
58. Хімічні виробничі фактори та їх вплив на організм.
59. Біологічні виробничі фактори.
60. Психофізіологічні фактори виробничого середовища.
61. Мікроклімат виробничих приміщень.
62. Вплив шуму та вібрації на людину.
63. Освітлення робочих місць та вимоги до нього.
64. Іонізуюче та неіонізуюче випромінювання на виробництві.
65. Виробничий травматизм і професійні захворювання
66. Поняття виробничого травматизму.
67. Причини та аналіз нещасних випадків на виробництві.
68. Професійні захворювання та їх класифікація.
69. Порядок розслідування нещасних випадків.
70. Документальне оформлення нещасних випадків.
71. Заходи профілактики виробничого травматизму.
72. Медичні огляди працівників.
73. Атестація робочих місць за умовами праці.
74. Соціальне страхування від нещасних випадків.
75. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.
76. Засоби захисту та безпечні умови праці
77. Колективні засоби захисту.
78. Індивідуальні засоби захисту працівників.
79. Вимоги до використання засобів індивідуального захисту.
80. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці.
81. Ергономіка робочого місця.
82. Режими праці та відпочинку.
83. Безпека праці жінок і неповнолітніх.
84. Електробезпека: основні поняття та заходи.

85. Дія електричного струму на організм людини.
86. Заходи захисту від ураження електричним струмом.
87. Домедична допомога та безпека в побуті
88. Поняття домедичної допомоги.
89. Загальні принципи надання домедичної допомоги.
90. Алгоритм дій при втраті свідомості.
91. Надання допомоги при кровотечах.
92. Перша допомога при переломах і вивихах.
93. Домедична допомога при опіках.
94. Надання допомоги при ураженні електричним струмом.
95. Домедична допомога при отруєннях.
96. Безпека життєдіяльності в побуті.
97. Безпека життєдіяльності на транспорті.
98. Сучасні виклики безпеці
99. Безпека життєдіяльності в умовах воєнного стану.
100. Мінна небезпека та правила поведінки з ВВП.
101. Інформаційна безпека людини.
102. Кіберзагрози та їх вплив на безпеку життєдіяльності.
103. Психологічна стійкість у кризових ситуаціях.
104. Стрес і його вплив на працездатність.
105. Основи екологічної безпеки.
106. Взаємозв'язок охорони праці та сталого розвитку.
107. Формування культури безпеки в закладах освіти.
108. Роль особистої відповідальності у забезпеченні безпеки життєдіяльності.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. *Безпека життєдіяльності та охорона праці* [Електронний ресурс] : довід. у 2-х ч. Ч. 2 : (О - Я) / Ю. В. Буца, О. І. Богатов, О. Г. Зима [та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Буца. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 179 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23385>

2. *Безпека життєдіяльності та охорона праці* [Електронний ресурс] : довід. у 2-х ч. Ч. 1 : (А - Н) / Ю. В. Буца, О. І. Богатов, О. Г. Зима [та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Буца. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 182 с. Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23340>

3. *Безпека життєдіяльності* : підручник / [А. С. Беліков, В. А. Шаломов, С. В. Подкопаєв та ін.] ; під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д.т.н., проф. А. С. Белікова. – Дніпро : Журфонд, 2024. – 240 с. https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2025-10/%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0%20%D0%B6%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%94%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_2024_0.pdf?utm_source

4. *Безпека життєдіяльності та охорона праці*: метод. вказівки до виконання практ. і самост. робіт для підготовки здобувачів вищої освіти

ступеня бакалавра на факультеті прокуратури та слідства (кримінальної юстиції) у Національному університеті «Одеська юридична академія» в галузі знань К «Безпека та оборона» за спеціальністю К9 «Правоохоронна діяльність» [Електронне видання] / укладачі: О.В. Чернов, Л.І. Аркуша, Н.В. Басалюк, О.М. Стаурська, Н.В. Чіпко, С.П. Чумак; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса, 2025. 45 с.

<https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/35b1362d-d933-45f3-85be-236bc441b9dd/content>

5. Буц Ю.В. Вплив небезпечних токсичних факторів пожеж при військових діях на екосистеми і життєдіяльність населення / Буц Ю.В., Крайнюк О.В., Сенчихін Ю.М., Барбашин В.В., Трішина О.О. // (2023). Комунальне господарство міст. Т 6 (180). С.196-202

<https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/6223/6142>

6. Глуханюк В. М. *Курс лекцій з безпеки життєдіяльності та основ охорони праці: навчальний посібник*. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2023. – 3 МБ (електронний посібник). <https://dspace.vspu.edu.ua/items/8fd51c85-991a-4bd0-bcbe-a5b6ab237386?utm>

7. Мелех Л. В. *Безпека життєдіяльності та охорона праці: навчальний посібник*. Львів: ЛьвДУВС, 2022. (Електронний посібник) – охоплює теоретичні основи безпеки життєдіяльності та охорони праці. <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4863?>

8. *Основи охорони праці* [Електронний ресурс] : практикум для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. Ю. В. Буц, О. Ф. Протасенко, О. М. Борисенко, В. Л. Безсонний. – Самостійне електрон. текстове мережеве вид. (112 с. / 211 Мб). – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 6,6 д.а. Режим доступу : <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23329>

9. Русакова Т. І., Золотько О. В., Долженкова О. В., Левицька О. Г., Войтенко Ю. В. *Навчальний посібник з дисципліни «Безпека життєдіяльності та цивільний захист»*. Дніпро: ПП Вахмістров О. Є., 2022. – 148 с. https://files.fti.dp.ua/book/navchalnyi-posibnyk-z-dytskypliny-bezpeka-zhyttiediialnosti-ta-tsyvilnyi-zakhyst?utm_source

Додаткова література:

1. Аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи / за загальною редакцією О.М. Євдіна. Київ, 2012. 476с.

2. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 1: Надзвичайні ситуації: навч. посіб / М. Л. Лисиченко, В. В. Вамболь, С.О. Вамболь, М.М. Кірієнко, І. А. Черепньов, В. М. Власовець. ХНТУСГ. – Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. - 202с.

3. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Ч. 2: Захист населення і територій: навч. посіб / М. Л. Лисиченко, В. В. Вамболь, С.О. Вамболь, М.М. Кірієнко, І. А. Черепньов, В. В. Бредихін. ХНТУСГ. – Харків : ТОВ “ПромАрт”, 2021. - 200с.

4. Домедична допомога в екстремальних ситуаціях та медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях. Навчальний посібник. / Гринзовський А.М., Волянський П.Б., Калашченко С.І. та ін. — Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. — 216 с.

5. Захист і самопоміч у надзвичайних ситуаціях: посібник для самостійного вивчення населенням способів захисту від надзвичайних ситуацій та дій у разі їх виникнення / уклад.: С.І. Осипенко, О.В. Ткач. — К.: ДСНС, 2019. — 48 с.

6. Запобігання надзвичайним ситуаціям та їх ліквідація. Матеріали круглого столу (вебінару). — Харків: Національний університет цивільного захисту України, 23 лютого 2022. — 232 с.

7. Коваленко Р. І., Калиновський А. Я., Ларін О. М. Підвищення ефективності процесу реагування аварійно-рятувальних формувань на локальні надзвичайні ситуації шляхом використання багатofункціональних комплексів зі знімними кузовами-контейнерами: монографія / Р. І. Коваленко, А. Я. Калиновський, О. М. Ларін — Х.: НУЦЗУ, 2020. — 120 с.

8. Коваль М.І. Сучасні засоби індивідуального захисту. Луцьк, 2020. 52с.

9. Організація аварійно-рятувальних робіт: курс лекцій / В.Г. Аветисян, І.М. Грицина, В.В. Тригуб, К.М. Остапов. Х: НУЦЗУ, 2017.

10. Панченко С. В., Козодой Д. С., Буц Ю. В., Каграманян А.О. Індивідуальна та колективна безпека працівників залізничного транспорту: Підручник / С. В. Панченко, Д. С. Козодой, Ю. В. Буц та ін. — Харків: УкрДУЗТ, 2025. — 200 с., рис. 24, табл. 2. <https://kart.edu.ua/department/kafedra-opns/navchalno-metodichna-robota-kafedri-2>

11. Buts Y., Krainiuk O. Техногенно-екологічні аспекти пірогенного впливу на довкілля International security studios: managerial, economic, technical, legal, environmental, informative and psychological aspects. International collective monograph. Georgian Aviation University. Tbilisi, Georgia 2023. — P.238-259 1438 p. DOI 10.5281/zenodo.7825520 <http://www.iesfukr.org/repository>.

12. Buts Yuriy, Kagramanian Artur Dangerous factors of the man-caused impact of fires on landscapes and life activities of the population in the conditions of military actions / International security studios: managerial, technical, legal, environmental, informative economic and psychological aspects. International collective monograph. Volume I. ISAP, Research and Education. Lublin, Polska 2025. P. 75-96 (390 p.) ISBN 978-83-8011-444-7 <https://zenodo.org/records/15408858>

Додаткова нормативна література:

1. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14>

2. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

3. Закон України «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-14>

4. Закон України від 12.05.2015 «Про правовий режим воєнного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/print>
5. Закон України «Про державний матеріальний резерв» № 51/97 від 24.01.1997 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/97-%D0%B2%D1%80/print>
6. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15/98-вр>
7. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15/print>
8. Постанова КМУ від 08.2002 № 1288 «Про затвердження Положення про Державний реєстр потенційно-небезпечних об'єктів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1288-2002-%D0%BF/print>
9. Постанова КМУ від 08.2013 № 581 "Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/581-2013-%D0%BF/print>
10. Постанова КМУ від 01.2015 № 18 "Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/18-2015-%D0%BF/print>
11. Постанова КМУ від 10.2013 № 738 «Про затвердження Порядку ведення обліку надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2013-%D0%BF/print>
12. Постанова КМУ від 03.2017 № 138 «Деякі питання використання захисних споруд цивільного захисту» http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/KP170138.html
13. Постанова КМУ від 07.2002 № 956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-п>
14. Постанова КМУ від 02.1999 № 140 «Про затвердження Порядку фінансування робіт із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-99-п>
15. Постанова КМУ від 04.2004 № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-п>
16. Постанова КМУ від 08.2002 № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1200-2002-п>
17. Постанова КМУ від 09.2017 № 733 Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-п#n9>

18. Постанова КМУ від 09.2015 № 775 «Про затвердження Порядку створення та використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/775-2015-п>

19. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 „Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-п>

20. Постанова КМУ від 30.10.2013 № 841 „Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-п>

21. Постанова КМУ від 09.01.2014 № 11 „Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п>

22. Наказ МВС України від 11.2018 № 879 „Про затвердження Правил техногенної безпеки ”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18/print>

23. Наказ ДСНС України 06.06.2014 № 310 „Про затвердження Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях”. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0310388-14>

24. Наказ міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 10.12.2000 № 338 «Про затвердження Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об’єктів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0970-05>

25. Наказ міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 23.02.2006 № 98 «Про затвердження Методики ідентифікації потенційно небезпечних об’єктів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0286-06>

26. ДСТУ 5058:2008. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у НС. Основні положення. – Вид. Офіц. – Чинний від 2010-01-01. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – III, 10 с. – (Національний стандарт України). http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=72842

27. Наказ МВС України від 09.07.2018 № 579 «Вимоги щодо визначення критеріїв неможливості подальшого утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, оформлення документів, що підтверджують таку неможливість» http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE32333.html

28. Наказ МВС України від 06.08.2018 № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18>

29. Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики Національний класифікатор України «Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10>

Електронні ресурси:

1. <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=16982>

2. <https://menr.gov.ua/>,
3. <http://www.dsns.gov.ua/>
4. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#n802>
5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017-%D1%80>
7. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF>
8. https://ips.ligazakon.net/document/T243855?utm_source=jurliga.ligazakon.net&utm_medium=news&utm_content=jl03

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Перелік обладнання.

Офлайн: мультимедійний проектор на базі проектора ACER PGD5112, комп'ютер IntelPentium II, монітор Samsung 550 В (клавіатура і миша), комутатори MikroTik DC10- 28-V, AC Line 100-240VAC.

Онлайн: ноутбук ASUS VivoBook з вмонтованою камерою та мікрофоном.

Посилання на онлайн-курс: <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=16982>

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ розробника: Буц Юрій Васильович

Контактна інформація: +380506830899

e-mail: buc@kart.edu.ua;

ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДАТА, СУТЬ, ПІДПИС)

Протокол засідання кафедри охорони праці та навколишнього середовища № 1 від 15 вересня 2025 р.